

Apsūdzēto tiesības kriminālprocesā - Vācija

Šajā sadaļā ir raksturotas procedūras, ko piemēro gadījumos, kad personu tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

Informācija par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem, par kuriem noteiktos apstākļos paredzēts tikai naudas sods, ir atrodama [6. uzziņu](#) lapā.

Ja meklējat informāciju kā noziedzīgā nodarījumā cietušais, [šeit](#) ir atrodams vispārīgs skaidrojums.

Īss kriminālprocesa apraksts

Turpmāk sniegts īss kriminālprocesa posmu apraksts.

Kriminālprocesu var iedalīt trīs posmos: izmeklēšanā, starpposma procesā un galvenajā procesā (kas ietver arī apelācijas un izpildes procedūras).

- Izmeklēšana (*Ermittlungsverfahren*). Tiesībaizsardzības iestādes (prokuratūra vai policija) sāk kriminālprocesu pret personu, ja personu tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Procesā mērķis ir noskaidrot, vai aizdomas ir pamatotas vai nepamatotas. Šajā nolūkā var veikt dažādus izmeklēšanas pasākumus, piemēram, dzīvokļa kratīšanu. Pēc izmeklēšanas beigām prokuratūra lemj par to, vai pierādījumu trūkuma dēļ procesu izbeidz vai arī izvirza apsūdzību.
- [Starpposma process](#) (*Zwischenverfahren*). Starpposma procesā tiesa pārbauda apsūdzību un lemj par to, vai izbeigt vai turpināt procesu. Ja, pamatojoties uz iegūtajiem pierādījumiem, tiesa atzīst, ka ir iespējama notiesāšana, uzsāk galveno procesu.
- Galvenais process (*Hauptverfahren*). Galvenajā procesā tiesa sagatavo lietu iztiesāšanai un izskata lietu tiesas sēdē. Izvirzītā apsūdzība tiek izskatīta tiesas sēdē mutvārdu procesā, ņemot vērā pieejamos pierādījumus (lieciniekus, dokumentus u. c.). Arī apsūdzētajam tiek dota iespēja izteikties par izvirzīto apsūdzību un paust savu viedokli. Ja tiesa nospriež, ka apsūdzība ir pierādīta, apsūdzētajam piemēro sodu. Ja tiesa nospriež, ka apsūdzība nav pierādīta, apsūdzēto atļauj. Noteiktā laika periodā notiesātais var iesniegt apelāciju par tiesas nolēmumu. Apelācijas procesā tiesas sēdē lietu atkārtoti izskata augstākas instances tiesa. Kasācijas (*Revision*) procesā pārbauda tikai to, vai spriedumā nav pieļautas kļūdas tiesību normu piemērošanā.

Šajā standarta procesā ir iespējamas atsevišķas atkāpes. Svarīgākās no tām ir [vienkāršotais process](#), procesa izbeigšana un [paātrinātais process](#).

Informācija par atsevišķiem kriminālprocesa posmiem un personas tiesībām ir atrodama attiecīgajās sadaļās. Šī informācija neaizstāj juridisko palīdzību un sniedz tikai vispārīgu priekšstatu.

Eiropas Komisijas loma

Lūdzu, ņemiet vērā, ka Eiropas Komisija nav atbildīga par kriminālprocesi dalībvalstīs un nevar sniegt palīdzību sūdzību gadījumā.

Klikšķiniet uz saitēm, lai iegūtu meklēto informāciju.

[1 – Skaidrojumi](#)

[2 – Kā saņemt juridisko palīdzību](#)

[3 – Personas tiesības izmeklēšanas laikā](#)

- Aizdomās turētā nopratināšana
- Personas identifikācija/personas kratīšana

- Kratišana/izņemšana/noklausīšanās
- Aizturēšana
- Pirmstiesas apcietinājums
- Apsūdzība

[4 – Personas tiesības tiesā](#)

[5 – Personas tiesības pēc lietas izskatīšanas tiesas sēdē](#)

[6 – Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumi un citi maznozīmīgi pārkāpumi](#)

Saites

[Kriminālprocesa kodekss](#) ([angļu valodas versija](#))

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/08/2019

1. Skaidrojumi

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Procesa izbeigšana (1)

Vienkāršotais process (2)

Paātrinātais process (3)

Valsts nodrošinātā aizstāvība (4)

Informācija par izmeklēšanu/apsūdzībām/sodāmību (5)

Pārsūdzība izmeklēšanas procesā (6)

Procesa izbeigšana (1)

Jebkurā procesa posmā procesu ir iespējams izbeigt ar prokuratūras vai – pēc krimināllietas izskatīšanas uzsākšanas – tiesas nolēmumu. Procesu var izbeigt dažādos gadījumos, taču visbiežāk tas notiek šādos gadījumos:

procesu var izbeigt uz laiku, piemēram, apsūdzētā vai aizdomās turētā ilgstošas prombūtnes dēļ. Procesu izbeidz arī tad, ja izmeklēšanā neiegūst pietiekamu pamatu, lai varētu izvirzīt apsūdzību. Tādā gadījumā prokuratūra jebkurā laikā (līdz iestājas noilgums) var atsākt izmeklēšanu, ja parādās jauni pierādījumi;

procesu var izbeigt arī galīgi. Tas ir iespējams gadījumos, kad vainu uzskata par maznozīmīgu un kriminālvajāšanai nav sabiedriskas nozīmes. Procesa izbeigšanu var saistīt arī ar konkrētu nosacījumu izpildi, piemēram, naudas iemaksu vai piekrišanu rīkojumam, piemēram, par satiksmes drošības mācību apmeklēšanu.

Vienkāršotais process (2)

Izmeklēšanas noslēgumā tā vietā, lai izvirzītu apsūdzību, prokuratūra tiesai var rakstveidā pieprasīt izdot rīkojumu par sodu. Ja tiesa pierādījumus atbilstoši lietas dokumentiem atzīst par pietiekamiem, tiek izdots rīkojums par sodu. Rīkojumā īsi raksturo noziedzīgo nodarījumu un piemēro konkrētu sodu. Ja šis rīkojums netiek apstrīdēts, tas iegūst galīga sprieduma spēku.

Ar rīkojumu par sodu saistītās iespējamās juridiskās sekas ir ierobežotas. Kā soda mēru parasti nosaka naudas sodu. Var arī noteikt transportlīdzekļa vadīšanas aizliegumu. Ja apsūdzētajam ir advokāts, var sodīt arī ar brīvības atņemšanu, taču tās ilgums nedrīkst pārsniegt vienu gadu nosacīti.

Ja persona apstrīd rīkojumu par sodu, viņam ir divas iespējas:

ja rīkojumā par sodu piemēro naudas sodu, var iebilst tikai pret dienas maksājuma apmēru. Tiesa ar personas un prokuratūras piekrišanu var izlemt jautājumu rakstveida procesā, nerīkojot lietas izskatīšanu tiesas sēdē;

ja iebildums neattiecas tikai uz dienas maksājuma apmēru, nosaka lietas izskatīšanu tiesas sēdē. Notiesātā fiziska klātbūtne tajā nav nepieciešama, personu var pārstāvēt advokāts. Arī liecinieku fiziska klātbūtne nav nepieciešama. Liecinieku nopratināšanas protokolus ar personas piekrišanu var nolasīt, ja vien persona piedalās tiesas sēdē.

Noslēgumā tiesa pasludina spriedumu. Attiecībā uz soda apmēru tiesu nesaista rīkojumā par sodu noteiktais sods. Ievērojot tiesību aktos noteiktos soda mērus, var piespriest arī bargāku sodu.

Paātrinātais process (3)

Vienkāršās situācijās un nepārprotamu pierādījumu gadījumos prokuratūra tiesai var pieprasīt lietas izskatīšanu paātrinātā procesā. Paātrināto procesu veic, piemēram, gadījumos, kad apsūdzētajam nav adreses Vācijā un ir iespējams, ka vēlākā tiesas sēdē viņš var neierasties.

Ja prokuratūra pieprasa paātrināto procesu, tiesa nekavējoties vai tuvākajā laikā nosaka lietas izskatīšanu tiesas sēdē. Lēmums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē, atšķirībā no apsūdzības izvirzīšanas, šajā gadījumā nav nepieciešams. Starpposma procesa paātrinātajā procesā nav.

Paātrinātajā procesā pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var atcelt ar vienkāršotiem nosacījumiem.

Piemērojamā soda apmērs ir ierobežots. Tiesa var piespriest tikai naudas sodu vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam. Var arī atņemt tiesības vadīt automašīnu.

Valsts nodrošināta aizstāvība (4)

Ja personu tur aizdomās par nozieguma izdarīšanu, personas notiesāšanas gadījumā ir paredzama brīvības atņemšana uz laiku, kas ir ilgāks par vienu gadu, persona atrodas pirmstiesas apcietinājumā vai pati nevar sevi aizstāvēt citu iemeslu dēļ, valstij ir paredzēts pienākums, ka šai personai tiesa nodrošina aizstāvi, ja tāda vēl nav. [Paātrinātā procesa](#) gadījumā valsts nodrošināto aizstāvi ieceļ, ja ir paredzama brīvības atņemšana uz sešiem mēnešiem. Pienākums nodrošināt aizstāvi ir spēkā neatkarīgi no personas finansiālajām iespējām.

Tiesa lemj par to, kurš advokāts tiks norīkots kā valsts nodrošinātais aizstāvis. Taču personai tiek dota iespēja izvēlēties savu valsts nodrošināto aizstāvi un paziņot par to tiesai. Ja persona neziņo par vēlamu advokātu, tiesa to izvēlas šīs personas vietā.

Valsts nodrošinātā aizstāvja maiņa ir iespējama tikai izņēmuma gadījumos. Tomēr var pilnvarot citu advokātu pēc personas izvēles, šādā gadījumā rīkojumu par valsts nodrošināto aizstāvi atceļ. Par izvēlēto aizstāvju pakalpojumiem personai ir jāmaksā pašai, ja vien attaisnošanas gadījumā izmaksas neuzņemas valsts.

Informācija par izmeklēšanu/apsūdzībām/sodāmību (5)

Kuru informāciju uzglabā?

Policija savās datu bāzēs uzglabā informāciju par izmeklēšanas procesiem.

Izmeklēšanas procesa laikā un pēc tā noslēgšanas informāciju uzglabā arī prokuratūrā. Turklāt informāciju par izmeklēšanas procesu uzglabā prokuratūras centrālajā procesu reģistrā. Uz datu dzēšanu attiecas noteikti termiņi saskaņā ar tiesību aktiem.

Federālajā kriminālsodu [reģistrā](#) reģistrē galīgos spriedumus. Reģistrācijai nav nepieciešama personas piekrišana. Pēc noteikta laika sodāmība tiek dzēsta, ja šajā laikā persona nav notiesāta atkārtoti. Dzēšanai nepieciešamo laika posmu nosaka atbilstoši sodāmības smagumam.

Kāda informācija par kriminālprocesu tiek ievākta?

Policija un prokuratūra jebkurā laikā var piekļūt savām datu bāzēm. Tām nav tiešu piekļuves tiesību [Federālajam reģistram](#). Tiesa, gatavojoties lietas izskatīšanai tiesas sēdē, pieprasa izrakstu no reģistra.

Vai informācija ir būtiska izmeklēšanas procesā?

Ja atklāj iepriekšējus izmeklēšanas procesus, prokuratūrai tas ir jāņem vērā, piemēram, izskatot procesa izbeigšanas iespēju saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 153. pantu un 153.a pantu.

Vai informācijai ir nozīme notiesājoša sprieduma sagatavošanā?

Likumā ir noteikts, ka iepriekšēju sodāmību, kas reģistrēta Federālajā reģistrā, var ņemt vērā lietas izskatīšanā tiesas sēdē. Ja tiek atklāta iepriekšēja sodāmība, tā var nelabvēlīgi ietekmēt soda apmēru. Informāciju, kuru uzglabā tikai policijas un prokuratūras datu bāzēs, soda piespriešanas gadījumā nevar ņemt vērā attiecībā uz soda apmēru.

Kā persona var noskaidrot, kuru informāciju par personu uzglabā un kā novērst informācijas uzglabāšanu?

To, kuru informāciju uzglabā, var uzzināt, pieprasot attiecīgu izziņu iestādei, kura ievāc informāciju.

Iestādei, kas glabā informāciju, var lūgt dzēst šo informāciju. Gadījumā, ja informācijas dzēšana tiek atteikta, šo atteikumu var pārsūdzēt tiesā.

Papildu informācija

Noteikumi attiecībā uz Federālo reģistru ir atrodamī [Federālā reģistra likumā](#) (*Bundeszentralregistergesetz*); dati, ko uzglabā izmeklējošā prokuratūra ir noteikti Kriminālprocesa kodeksa 483. un nākamajos pantos; prokuratūras centrālais procesu reģistrs ir paredzēts Kriminālprocesa kodeksa 492. panta 1. punktā un precizēts [noteikumos](#); noteikumi par policijas datiem ir atrodamī Likumā par [Federālo krimināllietu biroju](#) ([Gesetz über das Bundeskriminalamt](#)) un attiecīgajā federālajā zemē spēkā esošajos tiesību aktos par policiju.

Pārsūdzība izmeklēšanas procesā (6)

Personai ir tiesības nepiekrīst izmeklēšanas procesa pasākumiem. Ir iespējams iesniegt sūdzību augstākai amatpersonai vai pieprasīt tiesas nolēmumu.

Persona var iesniegt apelācijas sūdzību par tiesas nolēmumu.

Ja policija vai prokuratūra veic pasākumus bez tiesas rīkojuma, pēc to veikšanas persona var pieprasīt šo pasākumu pārbaudi tiesā. Ja persona nepiekrīt priekšmetu izņemšanai, lieta tiks nodota tiesnesim bez personas pieprasījuma.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/08/2019

2. Kā saņemt juridisko palīdzību

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Situācijā, kad persona jebkādā veidā tiek iesaistīta kriminālprocesā, var būt noderīgi saņemt neatkarīgu juridisko palīdzību, ja tāda ir nepieciešama. Šajās uzzīņu lapās uzzināsiet, kad un kādos apstākļos personai ir tiesības uz advokāta aizstāvību. Turpmāk ir pieejama informācija par to, kā sameklēt advokātu un kā apmaksāt aizstāvības izdevumus, ja persona nevar nodrošināt advokātu pati.

Kā sameklēt advokātu?

Ja personu informē, ka to tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, advokātus, kuri specializējas krimināltiesībās, var sameklēt, piemēram, internetā. Katrs Vācijā licencēts advokāts ir tiesīgs būt par aizstāvi krimināllietās. Steidzamos gadījumos, kad draud aizturēšana vai personas kratīšana, lielākajā daļā Vācijas reģionu visu diennakti ir iespēja zvanīt pa ārkārtas tālruni, lai sazinātos ar aizstāvi krimināllietā. Ja ir svarīgi tādi kritēriji kā svešvalodu zināšanas vai dzīvesvietas tuvums, informāciju var meklēt Vācijas Advokātu biedrības Krimināltiesību darba grupas (*Arbeitsgemeinschaft Strafrecht des Deutschen Anwaltvereins*) [aizstāvju meklēšanas](#) vai reģionālo advokātu asociāciju advokātu tīmekļa vietnēs. Kopš 2010. gada 1. janvāra tiek veidoti to advokātu reģionālie saraksti, kuri ir gatavi uzņemties [valsts nodrošinātās aizstāvības](#) pienākumus. Informāciju par to, kur un kā ir pieejami šie saraksti, var saņemt vietējā advokātu asociācijā (un arī [šeit](#)).

Ja persona ir aizturēta vai atrodas [pirmstiesas apcietinājumā](#), šīs informācijas iegūšanas iespējas nav pieejamas. Policijai ir pienākums pēc personas pieprasījuma izsniegt advokātu sarakstu vai tālruņu katalogu. Policijai ir zināmi arī [neatliekamās juridiskās palīdzības](#) tālruņu numuri. Ja policija neļauj sazināties ar advokātu, par to noteikti ir jāziņo tiesai, kad persona tur tiek nogādāta. Arī tiesai ir pieejami to advokātu saraksti, kuri ir gatavi uzņemties [valsts nodrošinātās aizstāvības](#) pienākumus.

Kam ir jāsedz aizstāvības izdevumi?

Ja persona tiek attaisnota, valstij *ir jāapmaksā* aizstāvības izdevumi. Ja procesu [izbeidz](#) izmeklēšanas posma laikā vai arī personu notiesā, tai pašai ir jāapmaksā aizstāvības izdevumi.

Arī tad, ja personas ienākumi ir niecīgi vai tai nav nekādu ienākumu, saistībā ar kriminālprocesu nekāda finansiāla valsts palīdzība parasti nav paredzēta. Persona var vērsties dzīvesvietai atbilstošajā pirmās instances tiesā ar lūgumu pēc [palīdzības](#) tikai pirmajai konsultācijai.

Attiecībā uz maksājumiem izņēmuma situācija ir [valsts nodrošinātā aizstāvība](#). Šādā gadījumā advokāta pakalpojumus sākotnēji sedz valsts, taču likumā noteiktā advokāta atlīdzība par valsts nodrošinātās aizstāvības pienākumu izpildi ir mazāka par to, ko var prasīt advokāts, kurš nav norīkots valsts nodrošinātās aizstāvības pienākumu izpildei. Ņemiet vērā, ka notiesāšanas gadījumā pēc procesa pabeigšanas Jums būs jāatmaksā valsts nodrošinātās aizstāvības izdevumi. Tādā gadījumā ir jāatmaksā valstij ar advokāta pakalpojumiem saistītās izmaksas, kā arī advokātam jāatmaksā izdevumi, kuru atlīdzināšanu viņš būtu varējis pieprasīt kā advokāts, kurš nav norīkots valsts nodrošinātās aizstāvības pienākumu izpildei, ja Jums ir attiecīgas iespējas.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/08/2019

3. Personas tiesības izmeklēšanas laikā

 Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Šajā informatīvajā lapā atradīsiet informāciju par izmeklēšanas procesu, ko uzsāk, līdzko tiesībsardzības iestādes sāk apkopot informāciju, un ko noslēdz ar apsūdzības izvirzīšanu vai ar prokuratūras lēmumu par procesa izbeigšanu.

Kādi ir kriminālizmeklēšanas posmi?

Tiesībsardzības iestādes (prokuratūra vai policija) uzsāk izmeklēšanu, ja ir konkrētas aizdomas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Izmeklēšanas procesā noskaidro, vai aizdomas ir pamatotas vai nepamatotas. Šajā nolūkā ir jāpārbauda arī personu attaisnojoši apstākļi. Ja prokuratūra atzīst aizdomas par pamatotām, tā izvirza apsūdzību (vai lūdz izdot rīkojumu par [sodu](#)).

Policija un prokuratūra var veikt dažādus izmeklēšanas pasākumus. To, kādi pasākumi tiek veikti zināmā laika posmā, nosaka katrā gadījumā atsevišķi. Personu var, piemēram, aizturēt uzreiz pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas. Pēc [aizturēšanas](#) var piemērot [pirmstiesas apcietinājumu](#).

Persona var vērsties tiesā par izmeklēšanas pasākumiem, kas to nelabvēlīgi ietekmē, arī pēc šo pasākumu īstenošanas.

Nepieciešamības gadījumā par personu var pieprasīt arī informāciju par iepriekšējiem izmeklēšanas procesiem un sodāmību. Vairāk informācijas šajā jautājumā atradīsiet [šeit](#).

Personas tiesības izmeklēšanas laikā

Visā izmeklēšanas procesa laikā personai ir tiesības izmantot advokāta palīdzību. Informācija par to, kā atrast advokātu, un attiecīgajām izmaksām ir atrodama [šeit](#). Ja personai nav nepieciešamo vācu valodas zināšanu, pēc attiecīga pieprasījuma var izmantot tulka pakalpojumus, lai nodrošinātu pārrunas ar aizstāvi.

Personai nav tiesību iepazīties ar lietas materiāliem. Tomēr no lietas materiāliem var saņemt uzziņas, ja vien tas netraucē izmeklēšanai un nav pretrunā trešo personu tiesībām. Pēc izmeklēšanas noslēgšanas aizstāvim ir atļauts piekļūt lietas materiāliem. Pirms tam tas ir iespējams tikai gadījumos, kad šāda piekļuve netraucē izmeklēšanas mērķim.

Informācija par personas tiesībām gadījumos, ja personu skar kāds no turpmāk minētajiem izmeklēšanas pasākumiem, ir atrodamā attiecīgajās sadaļās:

- [Aizdomās turētā nopratināšana \(1\)](#)
- [Personas identifikācija/personas kratīšana \(2\)](#)
- [Kratīšana/izņemšana/noklausīšanās \(3\)](#)
- [Aizturēšana \(4\)](#)
- [Pirmstiesas apcietinājums \(5\)](#)
- [Apsūdzība \(6\)](#)

Kādi noteikumi ir spēkā izmeklēšanas laikā, ja persona ir citas valsts valstspiederīgais?

Parasti kriminālizmeklēšanas procesa laikā persona drīkst izbraukt no Vācijas. Izņēmums ir gadījumi, kad persona ir apcietināta vai, piemēram, [apcietināšanas ordera](#) izpilde atlikta, uzliekot aizliegumu, atstāt dzīvesvietu bez tiesas atļaujas.

Ja personai ir zināms, ka pret to ir uzsākts kriminālprocess, tai jānodrošina iespēja, ka tiesa un prokuratūra ar šo personu var sazināties pa pastu.

Izmeklēšanas procesa laikā jebkurā laikā var vērsties valsts konsulārajā dienestā.

Aizdomās turētā nopratināšana (1)

Ja personu tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, policija vai prokuratūra personu nopratinās, lai nodrošinātu likumīgu uzklaušīšanu. Atsevišķos gadījumos pēc prokuratūras pieprasījuma nopratināšanu var veikt arī tiesnesis.

Kas ir jādara, ja personu aicina uz nopratināšanu?

Ja prokuratūra vai tiesnesis personu ir uzaicinājis uz nopratināšanu, uz to ir jāierodas. Ja aicinājumam nepaklausa, nopratināšanu var veikt piespiedu kārtā. Ja uz nopratināšanu aicina policija, šim aicinājumam pakļauties nav obligāti.

Kas personai tiks paskaidrots pirms nopratināšanas?

Pirms nopratināšanas personai ir jābūt izskaidrotam nodarījumam, par kura izdarīšanu tā tiek turēta aizdomās, un kuras krimināltiesību normas, iespējams, ir pārkāptas. Personai ir arī jāizskaidro, ka tai ir tiesības klusēt, jau pirms nopratināšanas apspriesties ar aizstāvi, un par to, ka var pieprasīt atsevišķu pierādījumu iegūšanas procedūru personas attaisnošanai.

Vai personai būs pieejams tulks, ja tā nepazīna valodu?

Ja personas vācu valodas zināšanas nav pietiekamas, personai tiks nodrošināts tulks; par tulka pakalpojumiem nav jāmaksā. Tulks piedalās visā nopratināšanas procesa laikā un tulko jautājumus, personas atbildes, kā arī nopratināšanas rakstveida protokolu.

Vai persona var runāt ar advokātu?

Kā aizdomās turētā persona jebkurā laikā un arī pirms nopratināšanas drīkst viena pati vai tulka klātbūtnē runāt ar [aizstāvi](#). Aizstāvim ir atļauts piedalīties, ja personu nopratinā prokuratūra vai tiesnesis, taču aizstāvja klātbūtne nav atļauta policijas nopratināšanā.

Vai persona tiks nopratināta? Vai ir jāsniedz informācija?

Ne vēlāk kā pirms izmeklēšanas procesa pabeigšanas policijai vai prokuratūrai persona ir jānopratināta, ja vien process netiek izbeigts. Vienkāršos gadījumos personu var nopratināt arī rakstveidā.

Nopratināšanā (arī rakstveida) personai ir pienākums sniegt informāciju par sevi. Ar to saprot vārdu, uzvārdu un pirmslaulības uzvārdu, dzimšanas datumu un vietu, ģimenes stāvokli, nodarbošanos, adresi un pilsonību.

Taču personai nav pienākuma izteikties par apsūdzību un liecināt par lietas apstākļiem. Par to, vai un kādā apjomā persona vēlas izteikties, persona lemj pati, vajadzības gadījumā apspriežoties ar aizstāvi.

Kas notiek, ja personas izteikumi ir nelabvēlīgi lietas iznākumam?

Visu, ko persona saka nopratināšanas laikā, fiksē protokolā. Ja persona liecina pret sevi, tas kļūs zināms arī tiesai, kas pēc apsūdzības izvirzīšanas spriedīs par noziedzīgu nodarījumu. Arī tad, ja persona vēlāk klusē vai atsauc iepriekš teikto, tiesa var ņemt vērā sprieduma taistīšanās sākotnējo liecību.

Vai nopratināšanas laikā personai tiks sniegta informācija par izmeklēšanas gaitu?

Tiesībaizsardzības iestādes var brīvi lemt par to, ko tās personai var atklāt par izmeklēšanas gaitu. Tomēr tās nekādā gadījumā nedrīkst sniegt maldinošu informāciju.

Kādas metodes nedrīkst izmantot?

Nopratināšanas laikā nav atļauts pret personu izturēties necienīgi vai fiziski ietekmēt. Nedrīkst izteikt draudus, ne arī piedāvāt likumā neatļautas priekšrocības. Izteikums, ko persona paudusi šo aizliegumu pārkāpuma rezultātā, nav izmantojams pat tad, ja persona tam piekrīt.

Papildu informācija

Nopratināšanas noteikumi ir atrodami [Kriminālprocesa kodeksa](#) 136., 136.a un 163.a pantā.

Personas identifikācijas procedūra/personas kratīšana/asins paraugu ņemšana u. c. (2)

Norādījumi par šo pasākumu pārsūdzību ir atrodami [šeit](#).

Kas ir personas identifikācijas procedūra? Kad tā tiek veikta?

Ar personas identifikācijas procedūru galvenokārt saprot identifikācijas pasākumus, ar kuru palīdzību kriminālprocesa norises laikā var pierādīt personas vainu vai nevainīgumu. Šim nolūkam var uzņemt personas fotogrāfijas, noņemt pirkstu vai plaukstas nospiedumu paraugus vai fiksēt citas īpašas fiziskas pazīmes, piemēram, tetovējumus.

Kriminālprocesa ietvaros personas identifikācijas procedūru var pieprasīt tiesa, prokuratūra un policija. Parasti to veic policija.

Personas identifikācijas procedūru var veikt piespiedu kārtā. Policija, piemēram, personu var aizturēt un paņemt pirkstu nospiedumu paraugus.

Vai personas identifikācijas procedūru var piemērot arī tad, ja tā nav nepieciešama (piemēram, ja ir jau nepārprotami skaidrs, ka persona ir vainīga)?

Personas identifikācijas procedūra ir izmantojama arī citu, turpmāku kriminālprocesa nolūkā, un tādus gadījumos to izmanto nevis personas vainas pārbaudīšanai pašreizējā kriminālprocesā, bet gan iepriekšējai identifikācijas pazīmju uzkrāšanai citu, turpmāku kriminālprocesa izskatīšanā. Tāpēc ir jānodrošina pierādījumi, kurus, iespējams, pret personu varēs izmantot turpmākos kriminālprocesos.

Vai var veikt personas kratīšanu?

Lai apstiprinātu faktus, kuriem kādā kriminālprocesā ir pierādījuma nozīme, var tikt veikta personas kratīšana.

Personas kratīšanas laikā, ko veic policija, cilvēka augumu pārbauda ārēji vai arī nosaka, vai dabiskajās ķermeņa atverēs neatrodas svešķermeņi. Ja kratīšana personai šķiet aizskaroša, to veic personas dzimuma persona vai ārsts. Pirms personas kratīšanas tiek norādīts, ka pēc pieprasījuma ir atļauta personas uzticības personas klātbūtne un ka personai ir tiesības izvēlēties pārmeklējošās personas dzimumu. Personai ir jāatļauj kratīšana, taču nevar uzspiest tajā aktīvi piedalīties.

Vai var ņemt asins, citu ķermeņa šķidrumu vai DNS paraugus (piemēram, no matiem vai siekalām)?

Personai var ņemt arī asins vai citu ķermeņa vielu paraugus, piemēram, lai noteiktu alkohola saturu asinīs vai veiktu DNS molekulārģenētisko salīdzināšanu ar noziedzīgā nodarījuma vietā atrastajām pēdām. Šīs pārbaudes var veikt tikai ārsts, nevis policija. Ja iegūtie paraugi kriminālprocesā vairs nav nepieciešami, tie ir jāiznīcina. Tomēr personas DNS identifikācijas informācija var tikt uzglabāta, ja ir pamats pieņemumam, ka pret personu arī turpmāk var tikt uzsākti kriminālprocesi par nozīmīgu noziedzīgu nodarījumu.

Ja persona nepiekrīt personas kratīšanai vai DNS analīzei, kratīšanu norīko tiesa. Ja aizkavēšanās var nelabvēlīgi ietekmēt kriminālprocesa iznākumu, kā arī steidzamos gadījumos to var atļaut arī prokuratūra un policija. Personas kratīšanas rīkojumu var izpildīt arī piespiedu kārtā.

Papildu informācija

Personas identifikācijas procedūru reglamentē Kriminālprocesa kodeksa 81.b pants, personas kratīšanu un asins paraugu ņemšanu – 81.a un 81.d pants, DNS analīzi – 81.e, 81.f un 81.g pants.

Telpu kratīšana/izņemšana/noklausīšanās (3)

Norādījumi par šo pasākumu pārsūdzību ir atrodami [šeit](#).

Vai drīkst veikt kratīšanu personas mājoklī, birojā, automobilī utt.?

Ja personu tur aizdomās par noziedzīgu nodarījumu, prokuratūra un policija drīkst veikt kratīšanu personas mājoklī, kā arī citas telpās un arī automobilī, ja tiek pieņemts, ka tur varētu atrast pierādījumus vai ir plānota personas aizturēšana.

Tiesai ir jāizdod rīkojums par kratīšanu. Ja aizkavēšanās var nelabvēlīgi ietekmēt kriminālprocesa iznākumu, kā arī steidzamos gadījumos kratīšanu var norīkot arī prokuratūra un policija.

Kratīšanas laikā ir atļauta personas klātbūtne. Persona var atļaut arī sava aizstāvja klātbūtni. Ja tiesnesis vai prokurors kratīšanā nepiedalās, tad, ja iespējams, ir jāpieaicina divas pašvaldības amatpersonas. Tomēr var arī atteikties no viņu klātbūtnes. Kad kratīšana ir pabeigta, pēc personas pieprasījuma tiek izsniegts rakstveida apliecinājums, kurā minēts kratīšanas iemesls un nodarījums, saistībā ar kuru tiek veikta kratīšana.

Vai drīkst izņemt personai piederošas lietas?

Tiesībaizsardzības iestādes var izņemt priekšmetus, ja tie ir svarīgi pierādījumu iegūšanā. Ja persona neatdod priekšmetus brīvprātīgi, tos var izņemt piespiedu kārtā. Tam parasti ir nepieciešams tiesas rīkojums. Ja aizkavēšanās var nelabvēlīgi ietekmēt kriminālprocesa iznākumu, kā arī steidzamos gadījumos izņemšanu var norīkot arī prokuratūra vai policija. Jebkurā laikā, arī pēc kratīšanas pabeigšanas, par šo rīkojumu var lūgt tiesas nolēmumu.

Ja kratīšanas laikā tiek izņemtas personai piederošas lietas, pēc tās pieprasījuma par to tiek izsniegts apliecinājums.

Vai drīkst atņemt personas autovadītāja apliecību?

Personai (tikai tiesa) uz laiku var atņemt tiesības vadīt automašīnu, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesa ar turpmāku spriedumu atņems tiesības vadīt automašīnu saistībā ar noziedzīgu nodarījumu pret ceļu satiksmes drošību. Tas parasti notiek gadījumos, ja ir izdarīts noziedzīgs nodarījums saistībā ar transportlīdzekļa vadīšanu un tādējādi parādīta nepiemērotība transportlīdzekļa vadīšanai. Ja tiesa provizoriski atņem tiesības vadīt automašīnu, tas apstiprina iepriekš veiktas autovadītāja apliecības atņemšanas tiesiskumu. Autovadītāja apliecību var atņemt arī prokuratūra vai policija, ja kavēšanās var būt bīstama un ja ir pamatoti iemesli atņemt tiesības vadīt automašīnu.

Vai ir atļauts noklausīties personas sarunas?

Personas telefonsarunas (izmantojot tālruni) un sarunas, ko persona veic savā dzīvoklī, var kontrolēt un reģistrēt, ievērojot stingrus likumiskus nosacījumus, taču tas tiek darīts tikai tad, ja ir aizdomas par smagu un sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu. Abām procedūrām ir nepieciešams tiesas rīkojums. Ja aizkavēšanās var nelabvēlīgi ietekmēt procesa iznākumu (steidzamos gadījumos) telefonsarunu noklausīšanās var atļaut arī prokuratūra. Pēc sarunu noklausīšanās pasākumu veikšanas persona par to ir jāinformē.

Papildu informācija

Kratīšanas un izņemšanas nosacījumi ir noteikti [Kriminālprocesa kodeksā](#) 102. un turpmākajos pantos, kā arī 94. un turpmākajos pantos; tiesību vadīt automašīnu iepriekšējās atņemšanas (autovadītāja apliecības atņemšanas) nosacījumi – 111. a pantā, savukārt telefonsarunu noklausīšanās nosacījumi – 100.a un nākamajos pantos.

Aizturēšana (4)

Prokuratūra un policija var personu aizturēt, ja pēc noziedzīga nodarījuma izdarīšanas persona vēl atrodas noziedzīga nodarījuma vietā vai ir meklēšanā un tiek turēta aizdomās par bēgšanas mēģinājumu. Ja aizkavēšanās var nelabvēlīgi ietekmēt procesa iznākumu, kā arī steidzamos gadījumos prokuratūra un policija drīkst personu aizturēt, ja pastāv nosacījumi apcietināšanas ordera izdošanai. Ar to saprot gadījumus, kad personu tur nopietnās aizdomās par noziedzīgu nodarījumu un pastāv noteikts [apcietināšanas iemesls](#). Aizturēšanas laikā apcietināšanas orderis jau var būt izdots vai arī pēc prokuratūras pieprasījuma tiesnesim tas vēl ir jāizdod.

Aizturēšanu var veikt arī tad, ja atsevišķi izmeklēšanas procesa pasākumi ir jāīsteno piespiedu kārtā, piemēram, [nopratināšana](#) vai [personas kratīšana](#).

Ja personu aiztur, vai tai tiks izskaidroti aizturēšanas iemesli?

Jā, noteikti. Ja par personu ir izdots apcietināšanas orderis, aizturēšanas brīdī tai izsniegs apcietināšanas ordera kopiju.

Uz cik ilgu laiku personu drīkst aizturēt?

Ja aizturēšanas pamatā ir apcietināšanas orderis, kas jau ir izsniegts vai vēl tiks pieprasīts, ir spēkā [šādi](#) termiņi.

Ja personu aiztur, lai piespiedu kārtā veiktu izmeklēšanas darbības, tās ir jāveic nekavējoties, un pēc tam persona tiek atbrīvota. Pieļaujama ilgums ir atkarīgs no katra atsevišķā gadījuma. Tomēr aizturēšana nekad nedrīkst turpināties ilgāk nekā līdz nākamās dienas beigām pēc aizturēšanas dienas.

Ja pēc personas aizturēšanas atklājas, ka vēl nav izciests personai piemērotais brīvības atņemšana sods, pēc aizturēšanas beigām personu var nogādāt ieslodzījuma vietā.

Vai persona drīkst ar kādu sazināties?

Ja personu aiztur, tai ir tiesības jebkurā laikā sazināties ar izvēlēto aizstāvi. Var ziņot arī kādam piederīgajam vai uzticības personai, ja vien tādējādi netiek traucēts izmeklēšanas gaitai. Var arī lūgt, lai tiktu informēta attiecīgās valsts konsulārā pārstāvniecība un sazināties ar to.

Vai personu nepieciešamības gadījumā var apmeklēt ārsts?

Personai ir tiesības lūgt tās izvēlēta ārsta veiktu izmeklēšanu.

Kas ir Eiropas apcietināšanas orderis un kā tam var pretoties?

Eiropas apcietināšanas orderi izmanto ES robežās meklētu personu aizturēšanai un izdošanai, lai veiktu kriminālvajāšanu vai izpildītu brīvības atņemšanas sodu vai ar brīvības atņemšanu saistītos drošības pasākumus. Ja par personu izdod Eiropas apcietināšanas orderi, personu var aizturēt dalībvalstī un izdot izdošanas dalībvalstij.

Ja personu uz Eiropas apcietināšanas ordera pamata aiztur Vācijā, tā nekavējoties ir jānopratina tuvākajā pirmās instances tiesā (*Amtsgericht*) par personiskajiem apstākļiem un iespējamajiem iebildumiem pret izdošanu. Jūsu iebildumi tiek izskatīti augstākajā reģionālajā tiesā (*Oberlandesgericht*).

Personai ir tiesības jebkurā procesa posmā lūgt palīdzību. Ja persona piekrīt savai izdošanai, izdošanu nekavējoties izpilda (tā dēvētā vienkāršotā izdošana). Personu informē arī par iespēju atteikties no specialitātes principa. Izvēloties šo iespēju, izdošanas dalībvalstī personu var pakļaut kriminālvajāšanai arī saistībā ar citiem pret to uzsāktajiem kriminālprocesiem, kas nav noteikti Eiropas apcietināšanas orderī. Piekrišana vienkāršotajai izdošanai un/vai attiešanās no specialitātes principa ir neatgriezeniska.

Ja persona nepiekrīt, augstākā reģionālā tiesa lemj par izdošanas atļaušanu un nosacījumiem 60 dienu laikā. Šis lēmums nav pārsūdzams.

Papildu informācija atrodama šeit un šeit.

Pirmstiesas apcietinājums (5)

Kad ir jāsaņem paziņojums par apcietināšanas orderi?

Ja personu aiztur saskaņā ar apcietināšanas orderi, apcietināšanas orderi tai izsniedz [apcietināšanas](#) brīdī. Ja personu aiztur uz laiku, tad ne vēlāk kā dienu pēc aizturēšanas persona ir jānogādā tiesā lēmuma pieņemšanai. Ja tiesa izdod apcietināšanas orderi, personai tas tiek paziņots. Ja tiesa neizdod apcietināšanas orderi, personu atbrīvo.

Kad persona nonāk pirmstiesas apcietinājumā?

Pirmstiesas apcietinājumu var piemērot, ja personu tur nopietnās aizdomās par noziedzīgu nodarījumu un apcietināšana ir pamatota. Apcietināšanas iemesli var būt sevišķi smagi noziedzīgi nodarījumi, bēgšana, bēgšanas risks, varbūtība, ka noziedzīgs nodarījums tiks izdarīts atkārtoti, un iespēja, ka tiks kavēta noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas gaita, piemēram, iznīcinot pierādījumus vai mēģinot ietekmēt lieciniekus. Bēgšanas risks var tikt pieņemts, ja personai nav noteiktas dzīvesvietas vai darbavietas un nav nekādu būtisku sociālu saikņu.

Kā var pārsūdzēt pirmstiesas apcietināšanas orderi?

Persona var iesniegt sūdzību par pirmstiesas apcietināšanas orderi, un sūdzību izskatīs augstākas instances tiesa. Sūdzības iesniegšanas vietā var arī pieprasīt izvērtēt apcietinājuma turpmākas piemērošanas nepieciešamību tajā tiesā, kura ir izsniegusi apcietināšanas orderi. Vienlaikus ar pieprasījumu izvērtēt apcietinājuma turpmākas piemērošanas nepieciešamību sūdzības netiek pieņemtas.

Cik ilgi ir jāuzturas pirmstiesas apcietinājumā?

Pirmstiesas apcietinājums var ilgt līdz kriminālprocesa beigām. Tas var beigties agrāk, ja tiek atcelts apcietināšanas orderis vai arī pirmstiesas apcietinājuma izpilde tiek atlikta. Apcietinājuma izpildes atlikšana, cita starpā, var būt saistīta ar nosacījumu iemaksāt drošības naudu vai regulāri reģistrēties policijā.

Pirmstiesas apcietinājuma ilgums var pārsniegt sešus mēnešus tikai, ja ir izpildīti īpaši nosacījumi, kuru esamība tiesai un prokuratūrai ir jāpārbauda pēc savas iniciatīvas (īpaši sarežģīta vai īpaši apjomīga izmeklēšana, vai kāds cits nopietns iemesls).

Ko personai teiks apcietināšanas laikā?

Ja personu apcietina, saprotamā valodā tā ir jāinformē par to, ka:

- nekavējoties, ne vēlāk kā dienu pēc apcietināšanas persona tiks nogādāta tiesā lēmuma pieņemšanai;
- personai ir tiesības izteikties par apsūdzību un neliecināt lietā;
- pieprasīt atsevišķu pierādījumu iegūšanas procedūru savai attaisnošanai un neliecināt lietā;
- jebkurā laikā, arī pirms nopratināšanas, gūt iespēju apspriesties ar savu izvēlēto aizstāvi;
- personai ir tiesības pieprasīt, lai izmeklēšanu veic tās izvēlēts ārsts un
- persona var ziņot kādam ģimenes loceklim vai savai uzticības personai, ja vien tas netraucē izmeklēšanu.

Personai norāda, ka tā bez atlīdzības var piesaistīt tulku un ka var lūgt palīdzību valsts konsulārajā dienestā, kuram var sniegt attiecīgu informāciju. Nopratināšanas laikā tiesā personai ir jāziņo par apstākļiem, saistībā ar kuriem tā tiek apsūdzēta. Personai ir dota iespēja atspēkot aizdomu un apcietinājuma iemeslus un apstiprināt faktus, kas ir tai labvēlīgi. Personu informē par tās tiesībām saistībā ar iebildumiem pret apcietinājumu un lēmuma par apcietināšanu pārskatīšanu.

Vai apcietinājumā var pieņemt apmeklētājus, saņemt pasta sūtījumus, tērties savā apģērbā utt.?

Pirmstiesas apcietinājuma laikā parasti ir iespējams pieņemt apmeklētājus un saņemt pasta sūtījumus. Tomēr var būt ierobežojumi. Piemēram, var būt noteikts, ka apmeklētāju pieņemšanai un saziņai pa tālruni ir nepieciešama atļauja. Var arī būt noteikts, ka apmeklējumus, tālruņa sarunas, kā arī rakstveida un citus pasta sūtījumus var pārraudzīt, vai arī, ka priekšmetu nodošanai apmeklējumu laikā ir nepieciešama atļauja. Pret to var iesniegt sūdzību. Turpretim rakstveida un mutvārdu saziņu ar aizstāvi nodrošina bez ierobežojumiem. Attiecībā uz pirmstiesas apcietinājumu federālajās zemēs ir spēkā atšķirīgi likumi.

Apsūdzība (6)

Ja izmeklēšanas rezultātā ir iegūts pietiekams pamats apsūdzības izvirzīšanai, prokuratūra izvirza apsūdzību vai arī lūdz izdot [rikojumu par sodu](#) tiesai, kurai attiecīgā lieta ir piekritīga. Pretējā gadījumā procesu izbeidz. Apsūdzības rakstā prokuratūra norāda noziedzīgo nodarījumu, par kuru tiek izvirzīta apsūdzība, pārkāpto krimināllikuma pantu un pārkāpumu apliecināšos pierādījumus.

Ko nozīmē tiesas atsūtīts apsūdzības raksts?

Starpposma procesa laikā tiesa lemj par to, vai pret personu tiks ierosināta krimināllieta. Par to personai tiek paziņots apsūdzības rakstā. Tajā pašā laikā personu aicina noteiktā termiņā paziņot par to, vai vēl ir iegūstami attaisnojoši pierādījumi vai arī persona vēlas apstrīdēt krimināllietas ierosināšanu.

Paātrinātajā procesā apsūdzības procedūra ir atšķirīga, vairāk par to lasiet [šeit](#).

Kā rīkoties, ja persona nesaprot apsūdzību vācu valodas zināšanu trūkuma dēļ?

Ja persona saņem apsūdzības rakstu tai nesaprotamā valodā, var pieprasīt apsūdzības raksta bezmaksas tulkojumu un apsūdzības raksta atkārtotu nosūtīšanu.

Kā rīkoties, ja persona uzskata, ka apsūdzība ir nepatiesa?

Tiesas noteiktajā termiņā var ziņot par iemesliem, kuru dēļ persona apsūdzību uzskata par nepamatotu. Var arī pieprasīt tādu pierādījumu iegūšanu, kurus persona atzīst par sevi attaisnojošiem.

Vai tiesa var noraidīt apsūdzību?

Ja tiesa uzskata, ka, pamatojoties uz apsūdzības rakstu, personu, iespējams, nevar notiesāt, jo, piemēram, pierādījumi tiek atzīti par nepietiekamiem, tiesa noraida krimināllietas ierosināšanu. Prokuratūra pret to var nekavējoties iesniegt sūdzību.

Vai apsūdzību var grozīt pirms lietas izskatīšanas tiesas sēdē?

Kamēr tiesa apsūdzību nav pieņēmusi izskatīšanai tiesas sēdē, prokuratūra apsūdzību var atsaukt un grozīt. Tā var pievienot jaunus pierādījumus visa kriminālprocesa laikā.

Vai personu var apsūdzēt saistībā ar noziedzīgu nodarījumu, par kuru citā dalībvalstī tai jau ir izvirzīta apsūdzība?

Apsūdzība citā dalībvalstī nekavē apsūdzības izvirzīšanu Vācijā. Jaunu apsūdzības procesu aizkavē tikai notiesāšana par to pašu nodarījumu.

Vai persona var saņemt informāciju par lieciniekiem, kas liecina pret to, un par pierādījumiem, kas iegūti pret to?

Prokuratūra apsūdzībā norāda pierādījumus, kas liecina par personas vainu noziedzīgā nodarījumā. Ne vēlāk kā pēc izmeklēšanas beigām un pirms apsūdzības izvirzīšanas aizstāvim ir iespēja piekļūt lietas materiāliem. Persona pati varat saņemt informāciju un atsevišķu lietas materiālu kopijas.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/08/2019

4. Personas tiesības tiesā

Prokuratūra nosūta apsūdzību tiesai un tiesa starpposma procesā lemj par to, vai uzsākt galveno procesu, proti, izskatīt vai neizskatīt lietu tiesas sēdē.

Ja tiesa pieņem apsūdzību izskatīšanai galvenajā procesā, lietas izskatīšanu uzsāk ar tiesas sēdi. Tiesas sēde var ilgt vienu vai vairākas dienas. Ir arī iespējams lietu nodot izskatīšanai [paātrinātā procesā](#), attiecībā uz kuru ir spēkā īpaši noteikumi.

Kā notiek lietas izskatīšana tiesas sēdē?

Vispirms pārbauda klātesošo personu sarakstu (prokuratūras pārstāvis, persona un, ja nepieciešams, personas aizstāvis, liecinieki, eksperti). Pēc tam lieciniekiem ir jāgaida ārpus tiesas zāles.

Personai lūgts sniegt personas informāciju. Ir jāatklāj vārds, uzvārds, adrese, dzimšanas datums un vieta, pilsonība, ģimenes stāvoklis un nodarbošanās. Nav jāsniedz informācija par ienākumiem.

Pēc tam nolasa apsūdzības rakstu.

Personai tiek dota iespēja izteikties par apsūdzību. Izteikties nav obligāti, var arī klusēt. Tiesa nedrīkst izmantot klusēšanu kā pamatu nelabvēlīgiem secinājumiem. Noslēgumā tiek iegūti pierādījumi, t. i., nopratināti liecinieki, uzklauti eksperti un/vai nolasīti dokumenti.

Noslēgumā prokuratūras pārstāvis un personas aizstāvis, ja tāds ir, viens pēc otra izvērtē no liecībām gūtos rezultātus un pieprasa notiesāšanu vai atbrīvošanu.

Personai tiek dota iespēja izteikties pēdējā vārdā.

Tiesa nolasa spriedumu un to pamato.

Kur notiks lietas izskatīšana tiesas sēdē?

Lietas izskatīšanā tiesas sēdē notiek vietā, kurā prokuratūra ir izvirzījusi apsūdzību; attiecībā uz to tiesību aktos ir paredzēta noteikta kārtība. Lietas izskatīšana tiesas sēdē bieži notiek tās teritoriālās piekritības tiesā, kurā ir izdarīts noziedzīgais nodarījums.

Tas, vai lietas izskatīšana tiesas sēdē notiks pirmās instances, reģionālajā vai augstākajā reģionālajā tiesā, ir atkarīgs no gaidāmā piemērojamā soda smaguma. Ja ir gaidāms tikai naudas sods vai brīvības atņemšana uz laiku līdz diviem gadiem, par to lemj pirmās instances tiesas tiesnesis. Ja ir gaidāma brīvības atņemšana uz laiku no diviem līdz četriem gadiem, par to lemj trīs pirmās instances tiesas (*Amtsgericht*) tiesneši kopā ar vienu profesionālo tiesnesi un diviem tiesas piesēdētājiem (*Schöffen*).

Nodarījumos, par kuriem paredzamais brīvības atņemšanas sods pārsniedz četrus gadus, lemj reģionālā tiesa (*Landgericht*) ar diviem vai trim profesionālajiem tiesnešiem un diviem tiesas piesēdētājiem. Par valsts aizsardzības lietām ir atbildīga augstākā reģionālā (*Oberlandesgericht*) tiesa ar trīs profesionālajiem tiesnešiem.

Vai lietas izskatīšana tiesas sēdē ir atklāta?

Lietas izskatīšana tiesas sēdē ir atklāta. Atklātuma principu var atcelt tikai izņēmuma gadījumos, piemēram, liecinieku aizsardzības nolūkā.

Vai lietas iztiesāšanas laikā apsūdzību var grozīt?

Apsūdzības priekšmetu pēc tiesas norādījuma var grozīt nebūtiskos jautājumos. Jaunus materiālus apsūdzībai lietas izskatīšanas tiesas sēdē laikā var pievienot tikai ar papildu apsūdzību. Šādi grozītu apsūdzības rakstu var izskatīt tikai ar attiecīgās personas un tiesas piekrišanu.

Kas notiek, ja lietas iztiesāšanas laikā persona atzīst savu vainu vienā vai vairākos apsūdzības punktos?

Ar atzīšanos process netiek izbeigts. Tomēr ir iespējams, ka tiesa atsakās no atsevišķu pierādījumu iegūšanas, ja tā atzīšanos uzskata par ticamu, piemēram, ja jau iegūtie pierādījumi ir pārliecinoši. Ņemot vērā atzīšanos, tiesa var mīkstināt piemērojamo sodu. Atsevišķos un īpaši noteiktos gadījumos atzīšanos var uzskatīt par [mierizlīguma](#) daļu. Mierizlīgums attiecas uz soda apmēru, taču tas neietekmē to, vai persona tiek vai netiek atzīta par vainīgu.

Kādas ir personas tiesības lietas iztiesāšanas laikā?

Personai principā ir jāpiedalās lietas izskatīšanā tiesas sēdē. Ja persona netiek atbrīvota no pienākuma ierasties un tomēr neierodas, lietas izskatīšana tiesas sēdē tiek pārtraukta un var tikt izdots personas apcietināšanas orderis. Izņēmums ir lietas izskatīšana tiesas sēdē [vienkāršotā procesā](#).

Ja personai nav nepieciešamo valodas zināšanu, tiesa pieaicina tulku, kurš tiesas sēdē tulko visas būtiskās procedūras un izteikumus.

Persona drīkst izmantot advokāta aizstāvību. Atsevišķos gadījumos advokāta aizstāvība ir obligāta. Ja attiecīgajos gadījumos persona neizvēlas savu advokātu, tiesa norīko [valsts nodrošināto aizstāvi](#) advokāta pienākumu izpildei.

Kādas ir personas tiesības saistībā ar pierādījumiem, kas iegūti pret to?

Pēc pierādījuma iegūšanas persona var par to sniegt paskaidrojumu. Persona var apstrīdēt to pierādījumu iegūšanu un izvērtēšanu, kurus tā uzskata par nelikumīgiem.

Var pieprasīt papildu pierādījumu iegūšanu. Persona arī pati var sniegt pierādījumus, taču tai nav tādu pašu pilnvaru kā policijai. Persona nedrīkst, piemēram, noklausīties tālruņa sarunas un iesniegt to ierakstus kā pierādījumus.

Persona drīkst lūgt lieciniekus liecināt par to, ko viņi uzskata par patiesu, un aicināt viņus uz tiesu. Taču ir jāņem vērā, ka lieciniekiem ir pienākums tiesā liecināt patiesību.

Lieciniekus vispirms izjautā tiesa un prokuratūra. Pēc tam arī personas aizstāvis un pati persona var uzdot jautājumus lieciniekiem.

Parasti tiek nolasīts izraksts par personu no [kriminālsodu reģistra](#). Ja persona jau ir bijusi notiesāta par līdzīgu noziedzīgu nodarījumu, var nolasīt arī iepriekšējo spriedumu. Reģistrā nav iekļauta informācija par iepriekšēju sodāmību, kas gūta citās dalībvalstīs. Tomēr, ja tiesai kļūst zināms par iepriekšēju sodāmību citās dalībvalstīs, lietas izskatīšanā tiesas sēdē var ņemt vērā arī šo informāciju.

Kas notiek lietas izskatīšanas tiesas sēdē beigās?

Lietas izskatīšana tiesas sēdē var beigties ar spriedumu vai ar [procesa izbeigšanu](#).

Lielākajā daļā gadījumu lietas izskatīšana tiesas sēdē noslēdzas ar spriedumu. Atbilstoši iegūtajiem pierādījumiem tiesa personu var notiesāt vai attaisnot. Iespējamais soda mērs ir naudas sods vai brīvības atņemšana. Turklāt īpašos, likumā paredzētos gadījumos var piemērot īpašus pasākumus, piemēram, nosūtīšanu uz psihiatrisko slimnīcu vai rehabilitācijas iestādi vai preventīvu brīvības atņemšanu (*Sicherungsverwarnung*). Šie pasākumi ietver arī transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu. Tiesa kā tā dēvēto papildsodu var noteikt transportlīdzekļa vadīšanas aizliegumu.

[Naudas sodu](#) piemēro kā noteiktu dienas maksājumu skaitu (piemēram, 50 dienas maksājumi 15 euro apmērā). Dienas maksājumu vienmēr aprēķina kā mēneša kopējo ienākumu trīsdesmito daļu. Naudas sodu var atmaksāt arī darba veidā. Ja persona nenomaksā naudas sodu un neveic to aizstājošu darbu, par katru dienas maksājumu tai piemēro dienu ieslodzījumā. Naudas sodu apmērā līdz 180 dienas maksājumiem, ievērojot konkrētus nosacījumus, var piespriest arī nosacīti. Tādā gadījumā personu par to brīdina un sods ir jāmaksā tikai tad, ja pēc sprieduma persona atkārtoti izdara pārkāpumu vai neievēro tai izvirzītos noteikumus.

Sodus, par kuriem paredzēta brīvības atņemšana uz laiku līdz diviem gadiem, var noteikt nosacīti. Ja persona neievēro ar to saistītās prasības, sodu var izpildīt pilnībā.

Drošības pasākumus un papildsodus var pievienot sodam.

Kāda ir cietušā nozīme lietas izskatīšanā tiesas sēdē?

Lielākajā daļā gadījumu cietušais ir svarīgs liecinieks un to nopratina kā liecinieku. Atsevišķos nodarījumos cietušais var arī aktīvi piedalīties lietas izskatīšanā tiesas sēdē, ja tas ir nepieciešams civilprasības jautājumā. Kā civilprasības iesniedzējs cietušais pats drīkst uzdot jautājumus un pieprasīt pierādījumus vai atļaut to darīt savam advokātam, ja cietušais ir lūdzis advokāta klātbūtni. Lietas izskatīšanas tiesas sēdē noslēgumā cietušais vai viņa advokāts drīkst teikt noslēguma runu ar lūgumu par sodu.

Papildu informācija

Lietas izskatīšana tiesas sēdē ir reglamentēta [Kriminālprocesa kodeksā](#) un [Tiesu sistēmas likumā](#) (*Gerichtsverfassungsgesetz*).

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datus, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/08/2019

5. Personas tiesības pēc lietas izskatīšanas tiesas sēdē

Ja tiesa ir taisījusi notiesājošu spriedumu, persona to var pārsūdzēt. Spriedumu nevar pārsūdzēt gadījumā, ja personu attaisno, pat tad, ja persona nepiekrīt pamatojumam. Tiesai persona ir jāinformē par pārsūdzības iespējām.

Par pirmās instances tiesas spriedumu pēc izvēles ir divas pārsūdzības iespējas – apelācija un kasācija. Par reģionālās tiesas (*Lan dgericht*) spriedumiem ir iespējams iesniegt tikai kasācijas sūdzību.

Vai persona var pārsūdzēt spriedumu?

Persona vai tās advokāts uzreiz pēc sprieduma pasludināšanas var reģistrēt protokolā sprieduma pārsūdzību. Pārsūdzību var iesniegt arī nedēļas laikā pēc sprieduma pasludināšanas. Persona var rakstveidā paziņot par sprieduma pārsūdzību vai reģistrēt to attiecīgās tiesas protokolā. Arī tad, ja pirms sprieduma pasludināšanas ir noticis mierizlīgums, spriedumu var pārsūdzēt.

Var pārsūdzēt visu spriedumu vai arī tikai piespriestā soda apmēru.

Iesniedzot apelācijas sūdzību, personai ir tiesības izvēlēties pamatot to vai, nē.

Kasācijas sūdzība ir jāpamato ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc tam, kad ir saņemts sprieduma rakstveida pamatojums. Kasācijas gadījumā ir nepieciešams advokāts, jo persona pati nav tiesīga pamatot kasācijas iemeslus.

Kas notiek, ja pārsūdz spriedumu?

Ja pārsūdz spriedumu, spriedums vispirms nestājas spēkā un netiek izpildīts. Tas nozīmē, ka personai nav uzreiz jāmaksā piespriestais naudas sods vai jāuzsāk brīvības atņemšanas soda izciešana. Tomēr persona arī netiek atbrīvota, ja tā atrodas pirmstiesas apcietinājumā. Lai varētu personu atbrīvot no pirmstiesas apcietinājuma, tiesai ir jāatceļ pirmstiesas apcietinājuma orderis vai jāatliek lēmuma par apcietinājumu izpilde.

Termiņi, kuru laikā ir jāpieņem lēmums par pārsūdzību, nav noteikti. Tomēr ir spēkā vispārējais noteikums kriminālprocesu pabeigt pēc iespējas īsākā laika posmā (*Beschleunigungsgebot*).

Apelācijas sūdzības gadījumā lietas izskatīšanu tiesas sēdē atkārtoti veic attiecīgi piekritīgā reģionālā tiesa. Apelācijas tiesa lemj par to, kurus pierādījumus tā uzskata par svarīgiem. Tie var būt tie paši pierādījumi, par kuriem iepriekš ir lēmusi pirmās instances tiesa, vai arī citi. Arī persona var pieprasīt jaunu pierādījumu iegūšanu.

Kasācijas procesā netiek iegūti jauni pierādījumi. Šajā procesā pārbauda tikai to, vai spriedumā un procesā nav pieļautas kļūdas tiesību normu piemērošanā.

Kā notiek pārsūdzības izskatīšana?

Apelācijas prasības izskatīšana reģionālajā tiesā notiek tādā pašā kārtībā kā lietas izskatīšana pirmās instances tiesā. Tiesa taisa savu spriedumu. Izņēmums ir tikai gadījumi, ja persona apelācijas sūdzībā pārsūdz tikai piespriesto sodu. Tad tiesa izskata tikai pierādījumus, kuri ir svarīgi soda noteikšanā, piemēram, personas motīvus un personiskos apstākļus.

Par kasāciju var lemt arī, neizskatot lietu tiesas sēdē mutvārdu procesā.

Kas notiek, ja sūdzību apmierina/noraida?

Ja apelācijas sūdzību apmierina, apelācijas sēdes noslēgumā personu attaisno vai arī samazina iepriekš noteikto sodu. Ja personu neattaisno, par apelācijas spriedumu var iesniegt kasācijas sūdzību.

Ja kasācijas sūdzību apmierina, ir divas iespējas: kasācijas tiesa, ņemot vērā noteiktus nosacījumus, var pieņemt savu spriedumu attiecīgajā lietā un, piemēram, attaisnot personu. Noteiktos gadījumos kasācijas tiesai spriedums, par kuru ir iesniegta kasācijas sūdzība, ir jāatceļ un lieta jānosūta atpakaļ zemākas instances tiesai.

Notiesājošu spriedumu, kas tiek atcelts, nedrīkst reģistrēt kriminālsodu reģistrā.

Spriedums ir spēkā, ja neviena no iesaistītajām pusēm – ne persona, ne prokuratūra, ne arī iespējamais civilprasības iesniedzējs noteiktajā laikā nav iesniedzis pārsūdzību.

Vai pēc lietas izskatīšanas tiesas sēdē personu var izraidīt no valsts, ja tā ir no citas dalībvalsts?

Kā ES pilsoni personu no Vācijas var izraidīt tikai īpaši smagos gadījumos. Precīzi noteikumi ir reglamentēti Likumā par ES pilsoņu brīvu pārvietošanos (*Freizügigkeitsgesetz/EU*). Ja personu satrauc iespējamā izraidīšana, var konsultēties ar advokātu.

Ja persona ir notiesāta, vai par to pašu noziedzīgo darījumu ir iespējams atkārtots tiesas process?

Principā personu nevar divreiz notiesāt par vienu un to pašu noziedzīgo nodarījumu. Tas, vai notiesāšana tiešām attiecas uz vienu un to pašu noziedzīgu nodarījumu, ir sarežģīts juridisks norobežošanas jautājums.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/08/2019

6. Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumi un citi maznozīmīgi pārkāpumi

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Kā izskata satiksmes noteikumu pārkāpumus?

Maznozīmīgus satiksmes noteikumu pārkāpumus, piemēram, pieļaujāmā ātruma pārsniegšanu, izskata administratīvā iestāde. Tos neuzskata par noziedzīgiem nodarījumiem, bet gan par administratīviem pārkāpumiem. Tomēr smagus satiksmes noteikumu pārkāpumus, jo īpaši tādus, kuru rezultātā ir apdraudētas vai ir cietušas citas personas, galvenokārt kvalificē kā noziedzīgus nodarījumus.

Maznozīmīgu satiksmes noteikumu pārkāpumu izmeklēšanu veic administratīvā iestāde. Procesa laikā persona var rakstveidā ziņot par savu viedokli attiecīgajā lietā. Par sīkiem pārkāpumiem (piemēram, automobiļa novietošanu neatļautā vietā) vispirms izsaka brīdinājumu un piedāvā iespēju samaksāt brīdinājuma naudu (*Verwarnungsgeld*) līdz 35 eiro. Ja to samaksā, procesu izbeidz. Ja persona atsakās maksāt un administratīvā iestāde personu atzīst par vainīgu, var izdot lēmumu piemērot administratīvo sodu (*Bußgeldbescheid*), ar kuru izliek pienākumu samaksāt noteiktu naudas sodu (*Geldbuße*). Administratīvā soda procesā var noteikt arī transportlīdzekļa vadīšanas aizliegumu. Naudas soda apmērs un transportlīdzekļa vadīšanas aizlieguma ilgums tiek piemērots atbilstoši naudas sodu [katalogam](#).

Persona var iesniegt sūdzību par administratīvā soda piemērošanu. Šādā gadījumā procesu ar prokuratūras starpniecību nodos izskatīšanai tiesā. Lietu parasti izskata tiesas sēdē, kā norādīts [4. uzzīņu lapā](#). Taču tiesa var pieņemt arī lēmumu, ja tā

neuzskata par nepieciešamu lietas izskatīšanu tiesas sēdē un ne persona, ne prokuratūra pret to neiebilst. Par šādā procesā taisītu spriedumu vai pieņemtu lēmumu var iesniegt sūdzību, par kuru lems augstākā reģionālā tiesa (*Oberlandesgericht*). Tomēr šāda pārsūdzība tiek pieļauta tikai noteiktos gadījumos, piemēram, ja piemērotais administratīvais sods pārsniedz 250 eiro vai lieta ir būtiska tiesību tālākveidošanai.

Vai par šādiem pārkāpumiem soda arī citu dalībvalstu valstspiederīgos? Kā tas notiek?

Par šādiem pārkāpumiem soda arī citu dalībvalstu valstspiederīgos. Ja persona tiek notverta satiksmes noteikumu pārkāpuma izdarīšanas laikā, no tās nekavējoties var pieprasīt naudas soda vai drošības naudas samaksu. Drošības naudu atdos atpakaļ procesa beigās pēc piespriedē naudas soda samaksas. Ja personu nenotver pārkāpuma izdarīšanas brīdī, to var meklēt, ja personas domicila valsts Vācijai nodod informāciju par automobiļa īpašnieku. Plānots, ka 2010. gada rudenī Vācija pievienosies ES mēroga naudas sodu izpildes sistēmai. Tas nozīmē, ka personas valstī varēs pieprasīt Vācijā piespriedē naudas soda samaksu.

Vai šie pārkāpumi parādīsies personas sodāmības reģistrā?

Maznozīmīgi satiksmes pārkāpumi netiek reģistrēti [Federālajā kriminālsodu reģistrā](#), taču tos reģistrē [Satiksmes lietu centrālajā reģistrā](#). Satiksmes lietu centrālajā reģistrā uzglabā informāciju par visām personām, kuras ar Vācijā vai ārvalstīs izsniegtu autovadītāja apliecību Vācijā ir pārkāpušas satiksmes noteikumus. Reģistrā uzglabā informāciju par satiksmes noteikumu pārkāpumiem, par kuriem paredzētais naudas sods ir vismaz 40 eiro. Atkarībā no pārkāpuma smaguma tiek piešķirts arī noteikts [soda punktu](#) skaits. Sasniedzot 18 soda punktus, Vācijā izsniegta autovadītāja apliecība tiek atņemta, bet citas valsts apliecības gadījumā tiek piemērots liegums vadīt transportlīdzekli Vācijā.

Papildu informācija

Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumi un ar tiem saistītie procesi ir noteikti [Ceļu satiksmes likumā](#) (*Straßenverkehrsgesetz*), [Ceļu satiksmes noteikumos](#) (*Straßenverkehrsordnung*) un Administratīvo pārkāpumu likumā (*Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*).

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 30/08/2019